

08.00.05 / Р.М. Магомедов. – ФГОУ ВПО «Санкт-Петербургский государственный аграрный университет». – СПб, 2011. – 19 с.

4. Даниленко В.І. Організаційно-економічний механізм інтеграційних зв'язків підприємств овочепродуктового під комплексу; Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / В.І. Даниленко. — Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, м. Харків, 2008. – 21 с.

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ РИЗИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Жиленко-Паламарчук І.О., аспірант відділу соціально-економічного розвитку приморських регіонів, ІПРЕЕД НАН України, м. Одеса, Україна

Нинішній стан та перспективи регіонального розвитку України є проблемними питаннями регіональної політики. Розвиток регіонів зазнає чималих змін, що спричинені послідовністю накопичених проблем, зокрема незрілістю, суперечливістю інституціонального середовища та відсутністю ефективної науково-законодавчої бази реформування. Одним із головних факторів стійкого розвитку регіонів є своєчасне виявлення, оцінка та зниження інституціональних ризиків, які мають шкідливий вплив на умови ведення бізнесу в регіоні та сповільнюють розвиток ефективних ринкових інститутів. І тому питання інституціональних ризиків розвитку регіонів є надзвичайно актуальними в нашій країні.

Проблеми інституціональних ризиків в економіці та окремі їх аспекти досліджували такі зарубіжні та вітчизняні науковці, як Н. Луман, Е. Гідденс, Ф. Найт, Б.А. Райзберг, У. Бек, А.П. Альгін, В.І. Данилов-Данильян, В.С. Дієв, В.Н. Кузнєцов, А.В. Мозгова, В.М. Лебедев, І.А. Руденков, Г.В. Княгиніна та ін. Вивченням питання регіонального розвитку займалося чимало вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких слід виділити праці В. Гейця, М. Бутка, Д. Стеценка, М. Долішнього, Б. Кліяненка, З. Варналія, Е. Лібанової та ін. Аналіз стану наукових праць, присвячених цій тематиці, свідчить, що й до цього часу залишаються недостатньо дослідженими питання інституціональних ризиків розвитку регіонів.

Інституціональними ризиками розвитку регіонів є ризики, що спричинені механізмами та інститутами прийняття рішень на регіональному рівні. Тобто, це сукупність ризиків, що породжені інституціональними змінами, незрілістю інститутів та вигідною поведінкою контрагентів і партнерів у системі економічних взаємозв'язків [1].

В залежності від різних критеріїв інституціональні ризики класифікують:

1. За характером ризиків: суб'єктивні та об'єктивні. Причинами суб'єктивних ризиків є: недосконалість контрактних відносин, різні інтереси сторін, неможливість перевірити достовірність наданої інформації або проконтролювати дії суб'єктів, порушення формальних та неформальних правил поведінки. Причинами об'єктивних

ризиків можуть бути: відсутність інформації, недосконалість законодавства, інфляція, недостатність державної підтримки.

2. Залежно від змісту та специфіки інститутів, що породжують інституціональні ризики є:

- ризики, що викликані політикою держави, незрілістю інститутів. Причинами прояву можуть бути зміни в законодавстві та інших нормативних актах, зміни у відносинах із іноземними суб'єктами, корупція;

- ризики, породжені ринковими інститутами. Приклад таких ризиків: недотримання умов контракту, зміни кон'юнктури ринку, умов кредитування.

3. В залежності від масштабу охоплення:

- міжнародні (зміна кон'юнктури світового ринку та умов міжнародних договорів);

- національні (зміни в політиці держави);

- регіональні (зміни в політиці регіональної влади та регіональних нормативно-законодавчих актах, ситуація на регіональних ринках);

- галузеві (зміни в галузевій політиці та ринках);

- місцеві (ризики, що виникають під час укладення двох чи багатосторонніх контрактів).

4. За соціальною природою інститутів:

- ризики, викликані формальними інститутами, наприклад, недоліками в нормативній базі, умовах контракту;

- ризики, що обумовлені соціально-культурними властивостями країни, регіону та місцевості, наприклад, звичаями, традиціями, нормами поведінки [1].

До причин, що породжують інституціональні ризики відносять: важкі умови ведення бізнесу, неналежне регулювання та корпоративне управління, непередбачуваність у сфері законодавства, недосконалість контрактних відносин, корупція, неузгодженість інтересів сторін, неможливість перевірити точність наданої інформації.

Інституціональні ризики як результат зниження ефективності інституціональної системи суспільства є показниками зменшення стійкого розвитку регіонів. В результаті виникнення інституціональних ризиків формуються інституціональні загрози, які, порівнюючи з ризиками, в майбутньому загрожують стабільності соціальної системи та є набором факторів і явищ, що знижують ефективність діяльності інституціональної системи.

Розвиток регіонів відбувається на основі постійних інституціональних перетворень, проведення яких є необхідним для створення організаційно-правового поля. Однак в силу складності та різноманіття факторів, що впливають на процеси інституціональних перетворень та їх результати, впровадження нових інститутів часто супроводжується негативними ефектами та стає причиною кризових ситуацій в регіоні.

Перехідна економіка характеризується системними змінами соціальних та економічних інститутів. Це спричинює виникнення ситуації співіснування і боротьби

різноманітних, часом несумісних інститутів, суперечливої взаємодії формальних та неформальних інститутів, переваги неефективних інститутів, які проблему інституціональної невизначеності та інституціональних ризиків ставлять першочерговим завданням господарської практики.

Використання інституціонального потенціалу регіонів є одним з найголовніших напрямків регіонального розвитку. Ідеться про розподіл державної допомоги регіонам, контроль за використанням компаніями прийнятих зобов'язань, ухвалення рішень щодо запровадження певних проектів у регіоні.

Формулювати та проводити регіональну політику уповноважені головні інститути держави організації та структури (міністерства, комітети, ради, агентства), які є частиною державного апарату, що займається вирішенням регіональних проблем і питань взаємодії центру з регіонами.

До основних функцій, які повинна виконувати держава щодо мінімізації наслідків дії інституціональних ризиків на регіональному рівні належать: 1) створення інститутів, що будуть сприяти активізації регіонального розвитку, наприклад, нормативно-правове забезпечення процесів функціонування земельних ринків, що є однією з базових умов стабільного регіонального розвитку та процесів розвитку ринку робочої сили; 2) створення інфраструктури регіонального розвитку, яка виступає як політика та як регіональні інвестиції з метою забезпечення територіальної доступності і зв'язку між регіонами, наприклад, ремонт чи спорудження автомобільних доріг та залізниць; аеропортів; портів, що полегшить рух товарів та послуг, ресурсів, людей на локальному, національному та міжнародному рівнях; 3) створення стимулів регіонального розвитку, наприклад, з метою заохочення розвитку депресивних територій у межах визначених законодавством України може виконуватись цільове направлення державних капітальних вкладень у розвиток виробничої, комунікаційної та соціальної інфраструктури, надання державної підтримки, сприяння утворенню об'єктів інфраструктури розвитку підприємництва в регіоні.

Одними із провідних інститутів регіонального розвитку є так звані агентства розвитку. Регіональні агентства розвитку є організаціями, які створені внаслідок запровадження державної стратегії, яка слідувала з потреби мати міцні загальнонаціональні та регіональні інститути, які направляли б свою діяльність на виконання широких завдань, зокрема, здійснення загального політичного керівництва, надання послуг на державному та на місцевому рівнях [2].

В Україні заснована Координаційна рада з формування регіональних агентств розвитку, яка утворила Асоціацію регіональних агентств розвитку України. Координаційна рада розв'язує чимало проблем регіонального розвитку, наприклад, узгодження роботи агентств; співпраця органів державної влади, органів місцевого самоврядування всіх рівнів і недержавних організацій у підготовці та реалізації проектів; методологічне забезпечення стратегії регіонального розвитку, проведення експертної оцінки пропозицій з удосконалення законодавства. Головним завданням

кожного агентства є економічний розвиток території та створення умов для гарантування матеріального добробуту населення.

Отже, для зниження інституціональних ризиків та побудови інституційно-правової основи забезпечення розвитку регіонів в Україні необхідно створити чітку концепцію довгострокового стійкого економічного розвитку регіонів та прийняти низку законів і нормативно-правових актів, що визначатимуть правові, економічні та організаційні засади реалізації регіональної політики щодо стимулювання розвитку регіонів. Потрібна координація діяльності регіональної влади в області удосконалення регіональних інститутів розвитку та інституціонального середовища, а також стратегічна, продумана, цілеспрямована регіональна політика, орієнтована на скорочення негативних наслідків при створенні нових інститутів.

Список літератури:

1. Княгинина Г.В. Институциональные риски в агрохозяйственной сфере, их классификация и направления снижения [Електронний ресурс] / Г.В. Княгинина // Наукові праці Донецького національного технічного університету. – Випуск 103. – Донецьк, 2006. – С 160. – Режим доступу: <http://www.donntu.edu.ua/handle/123456789/1363>.
2. Семенов В.Ф. Регіональна економіка: навчальний посібник / В. Ф.Семенов. – К.: МП «Леся», 2008. – 595 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

*Коваленко Ю.О., к.е.н., доцент кафедри економіки і підприємства,
КП ДонНТУ, м. Красноармійськ, Україна*

На сучасному етапі глобалізація економіки набуває загальносвітового характеру, посилюються вимоги до конкурентоспроможності регіонів, зростає значення орієнтації регіонів на стійкий розвиток на базі новітніх інформаційних технологій. В економічно розвинених країнах становлення і розвиток економіки, що базується на інформації і знаннях давно став складовою частиною соціально-економічної політики регіонів. Як показує практика, на сьогоднішній день невичерпним ресурсним джерелом є інформація і знання.

З погляду економічної науки категорія «регіональний інформаційно-економічний розвиток» на сьогоднішній день теоретично і практично не розроблені. Відсутній єдиний підхід до розуміння і трактування поняття «регіональний економічний розвиток» та «регіональний інформаційний розвиток», що є причиною фрагментарності дослідження даного складного комплексного явища. Разом з тим на регіональному рівні практична реалізація заходів, направлених на становлення регіонального інформаційного розвитку економіки, часто зводиться до виконання відповідних місцевих цільових програм і використання інформаційних технологій, а